

The logo of the Croatian Institute for Public Health (HZJZ) features the letters 'HZJZ' in a bold, black, sans-serif font. To the left of the letters is a red square, and above the letters is a white silhouette of a person's head and shoulders.

HRVATSKI ZAVOD  
ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Rockefellerova 7

HR-10000 Zagreb

T: +385 1 4863 222

F: +385 1 4863 366

[www.hzjz.hr](http://www.hzjz.hr)

## Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, 27. 3. 2020.,

Dopuna 29.3.2020. i 1.4.2020.

### **Smjernice za opremanje, prijenos, prijevoz, kremiranje i pogreb osobe preminule kao posljedica bolesti COVID-19**

#### **Uključivanje bolesti COVID-19 u skupinu bolesti navedenih čl. 4.Pravilnika (NN 116/2018)**

S obzirom na to da se radi o novoj zaraznoj bolesti uzrokovanoj novim virusom SARS—CoV-2 te da je bolest visokozarazna, a uzevši u obzir odredbe Pravilnika o uvjetima i načinu obavljanja opremanja, prijenosa, prijevoza, kremiranja, pogreba i iskopavanja umrlih osoba te o uvjetima glede prostora i opreme pravnih i fizičkih osoba za obavljanje opremanja, prijenosa, prijevoza, kremiranja, pogreba i iskopavanja umrlih osoba, prema postojećim spoznajama smatra se da je COVID-19 jedna od bolesti koje zahtijevaju postupak propisan čl. 4. u sigurnosnom smislu odnosno čl. 6. istog Pravilnika budući da se preporuča da osoba umrla od COVID-19 bude kremirana.

#### **Kod oboljelih od bolesti COVID-19 ne preporuča se obdukcija.**

Kod sumnje na COVID-19 postupa se kao s tijelima oboljelih od bolesti COVID-19, osim kada postoji apsolutna sudsko-medicinska indikacija, npr. ubojstvo.

Tijela pozitivnih i sumnjivih osoba ne prevoze se u prosekture.

Potrebno je imenovati jednu pogrebničku službu za odvoz tijela na određenom području kako bi se smanjio broj izloženih osoba koje dolaze u kontakt s takvim tijelima, a djelatnike te službe educirati o postupanju i opskrbiti s dovoljnom količinom zaštitne opreme.

#### **Premještaj pacijentanedavno preminulog od bolesti COVID-19**

Obvezno je unaprijed obavijestiti osoblje koje radi na mjestu kamo se tijelo preminule osobe prevozi (mrtvačnica).

Kod prijevoza i pogreba osoba umrlih od bolesti COVID-19 potrebno je postupati sukladno odredbama Pravilnika o uvjetima i načinu obavljanja opremanja, prijenosa, prijevoza, kremiranja, pogreba i iskopavanja umrlih osoba te o uvjetima glede prostora i opreme pravnih i fizičkih osoba za obavljanje opremanja, prijenosa, prijevoza, kremiranja, pogreba i iskopavanja umrlih osoba (NN 116/18).

Dezinfekcija tijela preminule osobe nije potrebna.

Za transport treba koristiti vreću za posmrtno ostatke, a oni koji rukuju tijelom preminulog pacijenta trebaju koristiti osobnu zaštitnu opremu (OZO).

**Transportnu vreću s tijelom treba na najmanje 3 (tri) mjesta jasno označiti s naljepnicom/privjesnicom s natpisom „Oprez!-COVID-19 pozitivno“ te podacima o umrloj osobi:**



# HZJZ

HRVATSKI ZAVOD  
ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Rockefellerova 7

HR-10000 Zagreb

T: +385 1 4863 222

F: +385 1 4863 366

[www.hzjz.hr](http://www.hzjz.hr)

**ime, prezime, datum rođenja, datum smrti, OIB.** Nakon zatvaranja vreće se više ne smiju otvarati za pogrebničke usluge (izlaganje pokojnika, brijanje, oblačenje i slično).

Vanjsku površinu vreće za transport posmrtnih ostataka kao i drveni lijes potrebno je s vanjske strane dezinficirati sredstvima koja sadrže aktivne tvari prema preporuci Europskog centra za suzbijanje i sprječavanje bolesti (ECDC) i prema uputama proizvođača. Transportna kolica za transport posmrtnih ostataka moraju se naknadno dezinficirati.

**U slučaju pokopa:** članak 4. Pravilnika (NN 116/2018) nalaže da se umrla osoba koja nije bila pokopana, a umrla je od crnog prišta, difterije, kolere, kuge, trbušnog tifusa, virusnih hemoragijskih groznica (Ebola, Lassa i Marburg, Dengue), žute groznice, vCJ i sindroma stečenog nedostatka imuniteta, može prevoziti u kovinskom lijesu koji je hermetički zatvoren lemljenjem. Kovinski lijes koji je hermetički zatvoren lemljenjem stavlja se u drveni lijes bez obzira na to kojim se prijevoznim sredstvom prevozi. Umrla osoba mora biti zavijena u platno natopljeno odgovarajućim dezinfekcijskim sredstvom, a praznina kovinskog lijesa ispunjena piljevinom.

**U slučaju kremiranja:** članak 6. Pravilnika (NN 116/2018) nalaže da se umrla osoba koja nije bila pokopana, a umrla je od zarazne bolesti navedene u članku 4. stavak 1. ovoga Pravilnika, može prevoziti u svrhu kremiranja ako je zavijena u platno natopljeno odgovarajućim dezinfekcijskim sredstvom, stavljena u plastičnu vreću od polietilena debljine minimalno 200 mikrona sa zatvaračem ili u hermetički zatvorenu vodonepropusnu i plinonepropusnu vreću/foliju, smještena u lijes izrađen od mekog drveta bez metalnih i plastičnih spojeva, s time da praznina lijesa bude ispunjena piljevinom.

#### **Mjere opreza pri rukovanju tijelom:**

- izbjegavati nepotrebno rukovanje tijelom
- nositi odgovarajuću OZO tijekom rukovanja tijelom u svakom trenutku
- prakticirati higijenu ruku prije i nakon kontakta s tijelom
- prakticirati higijenu ruku nakon kontakta s predmetima koji su u dodiru s tijelom
- obavljati redovitu dezinfekciju, uključujući sve površine i opremu.

#### **Pripreme procedure za pogrebne:**

- osigurati pogrebno vozilo kojima će se prevoziti isključivo umrli od bolesti COVID 19
- odrediti osobe koje će se baviti procedurama oko umrlih (prijevoz, prenošenje, prebacivanje)
- osigurati vreće za transport umrlih, u skladu s Pravilnikom (NN 116/2018) i odgovarajuću zaštitnu opremu za osoblje.

#### **Postupanje s osobnim stvarima pokojnika:**

Osobne, vrijedne stvari pokojnika ne treba spaljivati ili na drugi način odlagati. Međutim, prilikom baratanja treba koristiti jednokratne rukavice, očistiti vodom i deterdžentom te nakon toga dezinficirati.



# HZJZ

HRVATSKI ZAVOD  
ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Rockefellerova 7

HR-10000 Zagreb

T: +385 1 4863 222

F: +385 1 4863 366

[www.hzjz.hr](http://www.hzjz.hr)

## **Potrebne preventivne radnje kod preuzimanja pokojnika prema uputama iz prakse pogrebnika:**

Osobe koje rade na preuzimanju tijela pokojnika moraju što manje dodirivati stvari, namještaj, predmete i drugo u prostoriji gdje se nalazi pokojnik.

Odrasli stariji od 60 godina i imunosuprimirane osobe trebaju izbjegavati izravan kontakt s tijelom preminule osobe.

Posebno treba obratiti pažnju kod preuzimanja pokojnika na način da se pokojniku **obvezno** prekriju nos i usta kako pri podizanju i spuštanju u vreću ne bi došlo do ispuštanja zraka iz pluća koji može sadržavati virus.

- Obvezno je kod preuzimanja pokojnika nositi zaštitnu masku, rukavice i pokrivala za obuću kako se ne bi narušila higijena u prostorima obiteljskog doma, doma za starije i nemoćne i druge prostorije u kojima borave ljudi.
- Kao dezinfekcijsko sredstvo moguće je koristiti Izosan u omjeru 3,5-4 g/5 litara vode za sve radnje kao i za dezinfekciju vozila poslije svakog prijevoza.
- Vozilo treba dezinficirati u potpunosti, što znači prostor u kojem se prevoze pokojnici i kabinu u kojem se voze vozač i suvozač.
- Kod skidanja i zbrinjavanja zaštitne odjeće i opreme treba obratiti pažnju na postupak koji propisuje HZJZ.

Ako su sve predradnje opremanja i prijevoza pokojnika pogrebna poduzeća izvršila prema uputama, osobito vezano uz dezinfekciju drvenog lijesa, rizik za djelatnike mrtvačnica prilikom ukopa i kremacija na grobljima je minimalan.

## **Osobna zaštitna oprema (OZO) za pogrebne koji preuzimaju tijelo i prevoze do mrtvačnice – pogrebna poduzeća:**

- Zaštitni kombinezon za jednokratnu uporabu s dugim rukavima
- Maska za dišne puteve FFP2
- Jednokratne rukavice – 2 para
- Zaštitne naočale ili zaštitni vizir
- Vodonepropusna zaštitna radna obuća ili zaštita za obuću.

## **Osobna zaštitna oprema (OZO) za obavljanje ukopa i kremacije – mrtvačnice na grobljima/krematorij:**

- Radna odjeća
- Jednokratne rukavice
- Jednokratna zaštitna maska.

## **Aktivne tvari za dezinfekciju prema preporukama ECDC-a:**

- Etanol
- Natrijev hipoklorit
- Glutaraldehid
- Izopropanol
- Benzalkonijev klorid.



# HZJZ

HRVATSKI ZAVOD  
ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Rockefellerova 7

HR-10000 Zagreb

T: +385 1 4863 222

F: +385 1 4863 366

[www.hzjz.hr](http://www.hzjz.hr)

## Čišćenje i dekontaminacija prostora

Čišćenje i dekontaminaciju prostora smije izvoditi samo osoblje obučeno za uporabu odgovarajućeg OZO-a. Nakon čišćenja neutralnim deterdžentom treba upotrijebiti dezinficijens na bazi klora u obliku otopine natrijevog hipoklorita (0,05 - 0,5%) ili nekim drugim virucidnim sredstvom koje će se koristiti prema uputi proizvođača. Za čišćenje se mora koristiti strogo namjenska ili jednokratna oprema (kao što su mopovi, krpe itd.) Oprema za višekratnu upotrebu (poput drški mopa, kante) mora se nakon uporabe dezinficirati dezinfekcijskim sredstvom.